

**Boshlang'ich sinf o'quvchilarini vatanga e'tiqod qilish mas'uliyat hissini
rivojlantirish mazmuni**

Sattorova Feruza Rustam qizi

Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali

“Xorijiy tillar kafedrasi” assistent-o'qituvchisi,

+998995548112, feruzasattarova95@mail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'rta ta'lim tizimi, boshlang'ich sinf o'quvchilarini vatanga e'tiqod qilish mas'uliyat hissini rivojlantirish mazmuni bo'yicha muallif tomonidan fikr mulohazalar keltirilgan.

Kalit so'zlar. ta'lim, o'rta ta'lim, boshlang'ich ta'lim, vatan, e'tiqod.

Ajdodlardan avlodlarga o'tib kelayotgan “Vatanni sevmoq iymondandir”, - degan hadis zamirida ham xuddi shunday mazmun mujassam. Agar uzoq tariximizga nazar tashlaydigan bo'lsak, vatanga e'tiqod tuyg'usi xalqimiz tomonidan qadimdan e'zozlanib kelganining guvohi bo'lamiz. Ajdodlarimiz orasidan etishib chiqqan mashhur insonlarning hatti-xarakatlari, vatan ravnaqi yo'lida chekkan zahmatlarini, bizgacha etib kelgan asarlari hamda xalq og'zaki ijodi orqali bilib olishimiz mumkin [1]. Al-Xorazmiy, Abu Ali ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Umar Xayyom, Yusuf Xos Hojib, At-Termiziy, Ahmad Yassaviy, Imom Buxoriy, Bahouddin Naqshband, Amir Temur, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, Bobur, Uvaysiy, Nodirabegim, Abdulla Avloniy, Abdurauf Fitrat, Anbar Otin, Behbudiy, Cho'lpon kabilarning hayoti va ijodiy faoliyati, ayniqsa, vatanga e'tiqod haqidagi g'oyalari bugungi yangi jamiyatimiz taraqqiyoti uchun nihoyatda ahamiyatlidir. Millatimizni dunyoga mashhur qilgan adabiy va ilmiy meroslar sirasiga “Avesto”, Imom Al-Buxoriyning “Al-jome' as-sahih”, Forobiyning “Fozil odamlar shahri”, Beruniyning “Osor al-Baqiya”, ibn Sinoning “Tib qonunlari”, Yusuf Xos Hojibning “Qutadg'u bilig” asari, Mahmud Koshg'ariyning “Devoni lug'atit turk”, Amir Temurning “Temur tuzuklari”, Alisher Navoiyning “Xamsa”, “Lisonut tayr”, “Mahbub-ul-qulub”, Boburning “Boburnoma”, Ahmad Yassaviyning “Devoni hikmat” kabi noyob

asarlarini kiritish mumkin[2]. Sharq xalqlari orasida keng tarqalgan odob-o'g'itlar, pand-nasihatnomalar, diniy-falsafiy kitoblarda vatanga e'tiqod qilishga keng o'rin berilgan. Keyingi yillarda yurtimizda bo'layotgan o'zgarishlar tufayli bu manbalarni o'rganishga va ta'lim-tarbiya jarayoniga tatbiq etishga e'tibor kuchaydi. Ayniqsa, asrlarga tengdosh yozma bitiklar va xalq og'zaki ijodida, ya'ni afsonalar, ertaklar, rivoyatlar, maqollarda yuksak insoniy tuyg'ular ulug'lanadi. Bu manbalarning yosh avlodni vatanga e'tiqod ruhida tarbiyalashda ahamiyati nihoyatda kattadir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanga e'tiqodni shakllantirishni pedagogik ilmiy muammo sifatida tahlil etar ekanmiz, eng avvalo, "Avesto"ning asrlar davomida insonlarni poklik, ilm egallash, mehnatsevarlik, tabiatni asrash kabi insonparvarlik g'oyalari da'vat etib kelganligiga guvoh bo'lamiz. Bu bitikda vatanni sevish, o'zlari yashab turgan zaminni asrab-avaylash, unga e'tiborli bo'lish, vatanga e'tiqod haqidagi g'oyalar ham mavjudki, shubhasiz, bu g'oyalar boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanga e'tiqodni shakllantirishda katta ahamiyatga ega. "Avesto"da ona zamin, oila, vatan tushunchalari muqaddas sanalgan, shuningdek, ular zaminni sof saqlash uchun murdalarni yerga ko'mishni qattiq qoralaganlar. Ular murdalarni maxsus mis idishlarda dafn qilishni yo'lga qo'yishgan. Shubhasiz, bu kabi qoidalarga ajdodlarimiz rioya qilganlar, ona yerni muqaddas deb bilganlar va uni ifloslanishdan asraganlar. "Avesto"da vatan deb o'zlari yashab turgan zamin, qabila, oila va chorva tushunilgan: "Bunday joy Ashavon uy tiklagan makondir". O'sha uyda ro'zg'or tebratadi. Sigirlar galasi va uy bekasi, farzandlar va suruvlar yashaydi bu uyda. Sigirlar galasi yaxshi parvarish qilinadi. Tevalar xo'raki farovon, yaxshi itlarning rizqi serob, uy bekasi baxtiyor, farzandlar shodmon. Hamisha olov gurillab turadi. Tiriklikning go'zal har bir hodisasi yaxshilikka qovushadi". Bundan ko'rinib turibdiki, bu yozma bitikda inson oila bo'lib yashashi, farzandlar tarbiyalab voyaga etkazishi, rizq va nasiba hisoblanmish sigir saqlashi, shu oilani qo'riqchisi itlarni parvarish qilish kabi oila an'analarini davom ettirish g'oyalari ilgari suriladi. Demak, "Avesto"da oila muqaddas sanalgan, oila esa vatan demakdir, vatandagina insonlar baxtiyor yashaydilar.

"Avesto"ning bugungi davrimiz uchun qadriyat hisoblanishining boisi ham

undagi g'oyalarning insonparvarligidadir, shu jumladan, boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanga e'tiqodni tarbiyalovchi manbalardan biri hamdir. Xalqimizning uzoq o'tmishi, dunyoqarashi, vatanga muhabbati va sadoqati, bosqinchilarga qarshi nafratidan bizga darak berib kelayotgan salnomalaridan biri Urxun-Enisey yodgorliklaridir. Bu turkiy tilda bitilgan yozma bitik VI-VIII asrlarda yaratilgan. Ushbu bitikda turkiylarning dushman qabilalariga qarshi mardonavor kurashlari, Tunyuquq kabi turkiy beklarning dovyurakligi, xalq oldidagi xizmatlari, jasur va mardligi, aqlli, tadbirkor inson ekanligi haqida hikoya qilinadi. Muqaddas islom dinida ham iymon tushunchasidan keyin "Vatan" tushunchasining ifodalanishi bejiz emas. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev Turkiston gazetasi muxbirining savollariga javoblarida: "Biz ota-bobolarimizning muqaddas dini bo'lgan islom dinini qadrlaymiz, hurmat qilamiz, odamzod ruhiy dunyosida iymon- e'tiqodni, insoniy fazilatlarni mustahkamlashda uning o'rni va ta'sirini yuksak baholaymiz" - deb ta'kidlagan edilar.[3]

Darhaqiqat, dinning xalqimiz manaviyati, ruhiyatiga o'tkazayotgan ijobiy ta'siri nihoyatda kattadir, chunki islom dini doimo barcha millat xalqlarini chin e'tiqod, ezgulik, axloqiy poklik va ma'naviy etuklikka da'vat etadi. O'zbek xalqi tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, ajdodlarimiz orasidan etishib chiqqan haqiqiy vatanga e'tiqodli insonlarning siymosini ko'ramiz. Masalan, To'maris va Shiroq, Muqanna, Spitamen, Jaloliddin Manguberdi, Temur Malik, Behbudiy, Fitrat, Cho'lpon, Abdulla Qodiriy, ikkinchi jahon urushi yillarida halok bo'lgan ko'plab yigitlarning nomlarini keltirish mumkin. Bugungi kunda mustaqillik sharofati tufayli, ularning nomlarini g'urur va iftixor bilan tilga olmoqdamiz, o'zbek halqi ozodligi yo'lida chekkan zahmatlarini yuksak qadrlamoqdamiz. Bugun biz qadriga yeta boshlagan vatanimizni ota-bobolarimiz, jahonga mashhur sarkardalar, ma'rifatparvar kishilar ko'z qorachig'iday asrashgan, millat sha'ni va or-nomusi uchun jang qilishgan. Shuning uchun ularning unutilmas nomlari tarixda qolib, og'izdan-og'izga o'tib, afsonaga aylangan bo'lsa ajab emas.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Аҳмедов Б. Аждодлар ўғити.- Т.: Чўлпон, 1991.- 113 б.
2. Бойтуллаев Р. Аждодлар меросини ўрганиб // Мулоқот.-2004.
3. Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандарти ва дастури. Таълим тараққиёти // Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг ахборотномаси. –1999. -№7. Бошланғич таълим. – Тошкент: Шарқ, 180 бет.
4. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. Баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. – Т.: 1997,
5. Abdullayeva Q., Yusupov M., Rahmonbekova S. Odoynoma. (2- sinf darsligi). -Т.: О‘қитувчи, 2004.- 78 б.
6. Абдуллаев М.А. Маданият асослари. - Фарғона: 1998.
7. Абдуллаев М.А. Миллий истиқлол ва маърифат муаммолари. -Т.: Фан,
8. Mattiev, I. B. (2022, February). INNOVATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION SYSTEM AND THEIR USE. In Conference Zone (pp. 167-168).
9. Маттьев И. Б. (2022, февраль). ВАЖНОСТЬ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ В НЕЗАВИСИМОМ ОБРАЗОВАНИИ. В конференц-зоне (стр. 20-23).
10. Маттиев, И. Б. (2022). ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАР ВА УЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ. Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot, 1(11), 22-24.